

הרב יהודה הלוי עמיהי

גיור קטינים בימינו

הקדמה

עם ישראל נמצא ב"ה בתהליך קיבוץ גלויות. בין העולים ישנם גויים רבים.¹ פעמים רבות באים לגיור קטינים עם אמם הגויה, או הורים מאמצים מביאים ילדים קטנים, ומתוך כך עלתה שאלת גיור קטינים. מסורת בתי הדין בישראל הייתה שלא מגיירים גר קטן אלא א"כ אביו ואמו שומרים תורה ומצוות² והוא לומד בחינוך דתי.³ כעת עלתה הצעה חדשה והוקם גם גוף רבני שמקבל גרים קטנים ללא קבלת מצוות של ההורים וללא התחייבות ללמוד בבתי ספר דתיים, מתוך מגמה להשתדל לשכנע את ההורים לאחר גיור הקטנים שגם הם יתקרבו לדת, אבל אם אינם רוצים לא לכפות על כך.⁴ נבחן את הדברים בייחוד על פי דברי מו"ר הגר"י אריאל שליט"א בכתביו השונים, ובתוספת דברים מאת הכותב.

א. מהות הגיור – קבלת מצוות

מהות הגיור יש בה מיציאת מצרים ומקבלת תורה. כשם שעם ישראל נימול ביציאת מצרים וטבל לפני קבלת תורה, ולאחר מכן הקריבו קרבן על קבלת התורה, כן כל יחיד ויחיד המתגייר עובר תהליך דומה, וכפי שכתב הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פי"ג ה"ד):
וכן לדורות כשירצה גוי להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן, שנאמר ככם כגר מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן.
כשם שיציאת מצרים הייתה על מנת ש'על ההר הזה תעבדון את האלוקים', כן כל גיור כולל בתוכו את עבודת האלוקים שהיא קבלת תורה ומצוות. נראה שבכך מדויקים דברי הרמב"ם שהגר צריך לעשות שתי פעולות: א) להיכנס לעם ישראל ולברית ישראל. ב) לקבל את התורה. הכניסה לברית היא כניסה לעם ישראל, אבל אין די שרוצה להיכנס לעם ישראל, אלא עליו לקבל עול תורה ומצוות ואת קיומן המעשי. אין אפשרות לקבל גר שלא רוצה לקיים את מצוות התורה. הרמב"ם הוסיף ואמר (שם, הי"ד) בתארו את דרך קבלת הגר:

1. בשנת 2016 עמד מספר הגויים העולים החדשים על 385.2 אלף איש, ומתוכם למעלה ממאה אלף ילדים ונוער, על פי השנתון הסטטיסטי 2016 לוח 1,2. עוד נתונים אפשר למצוא באתגר הגיור בישראל, מחקר מדיניות 103, מאת נתנאל פישר, פרק שלישי.
2. על פי רוב לא דרשו קיום קפדני בכל המצוות אלא בייחוד, כשרות, שבת, חגים וטהרת המשפחה.
3. מכל זרמי החינוך הדתי.
4. עיקרי הדברים מופיעים בספר שיח נחום, לרה"ג נ. רבינוביץ שליט"א, סי' סח.

מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר: ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אתה.

הגר צריך לקבל מצוות ולדעת שיש בהן טורח גדול. לא מספיקה קבלה או אמירה חיצונית, אלא צריך לראות שגם מקיימים את המצוות, וכפי שכתב הרמב"ם: 'וראו אותן שחזרו מאהבה'. הגוי צריך לשנות את התנהגותו ולנטוש את דרך חייו כנוצרי או כבן נח ולחזור מאהבה, לקיים מצוות באהבה. לאחר שראינו שחזר מאהבה ומקיים מצוות, רק אז אפשר לקבל אותו. יסוד זה גם מבואר בדברי הרמב"ם (הל' מלכים פ"ח ה"י): 'אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצוות'. הרמב"ם הגדיר שהגר חייב לקבל עליו תורה ומצוות, וכן הוסיף (שם, פ"י ה"ט) בתארו את גר הצדק: 'אלא יהיה גר צדק ויקבל כל המצוות או יעמוד בתורתו לא יוסיף ולא יגרע'. אנו לומדים שמהות הגיור היא קבלת מצוות. וכבר סיכם את הדברים הגרי"ה הרצוג זצ"ל:⁵

גירות המסתייגת מהיסוד הלאומי אינה גירות, ומאידך גיסא, התאזרחות מדינית לא דתית אינה גירות ללא ספק.⁶

על יסוד זה הקשו שמדברי הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ג ה"ז) נראה שאין קבלת מצוות תנאי מרכזי בגיור, וזו לשונו:

וגר שלא בדקו אחריו או שלא הודיעוהו המצות ועונשן ומל וטבל בפני ג' הדיוטות הרי זה גר ואפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר הואיל ומל וטבל יצא מכלל הגוים וחוששין לו עד שיתבאר צדקותו, ואפילו חזר ועבד עבודה זרה הרי הוא כישראל משומד שקידושיו קידושין ומצוה להחזיר אבידתו, מאחר שטבל נעשה כישראל ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן ואע"פ שנגלה סודן.

נראה לכאורה מדברי הרמב"ם שיש כניסה לכלל ישראל גם ללא קבלת תורה ומצוות. ועל כך כתב הגר"י אריאל שליט"א:⁷

יש שני שלבים – עמך עמי ואלוקיך אלוקי גר שמתגייר, נכנס לכלל ישראל, לזה די בבית דין של הדיוטות, אך כדי להיכנס לקדושת ישראל הוא נכנס רק כאשר מקיים תורה ומצוות. שני השלבים תלויים זה בזה, אין כניסה לכלל ישראל ללא תורה ומצוות, כדברי הרס"ג באמונות ודעות (סוף מאמר ג) אין אומתנו אומה אלא בתורותיה. מאידך אין קבלת מצוות ללא כניסה לכלל ישראל. כדי שאדם יהיה מחויב במצוות עליו להיות חלק מכלל ישראל, עליו להצטרף למעמד הר סיני שבו כלל ישראל קיבל על עצמו חיוב תורה ומצוות, אך בכל זאת יש שני שלבים פורמליים בכניסה לגיור. בכך ימצא הסבר לדברי הרמב"ם, בית הדין של הדיוטות צירפם לכלל ישראל, ובית הדין הגדול התנה את הצטרפותם לקדושת ישראל

5. זכויות המיעוטים לפי ההלכה, תחומין ב, תשמ"א, עמ' 170.

6. אחת הבעיות העיקריות בימינו בגיור היא שאמנם המתגייר מצהיר שהוא מוכן לקיים מצוות אבל אומדנא דמוכח שבליבו פנימה איננו רוצה לקיים את המצוות, ועיין במקורות הרבים שהביא בספר הגיור הלכה ומעשה, פינקלשטיין, בר אילן תשנ"ד חלק חמישי, עמ' 306–344.

7. יושב אהלים, כתובות עמ' 108.

בהתנהגותם והמתין עד שתראה אחריתם, לוודא שהם נכנסים גם לקדושת ישראל, ומכיוון שמעיד סופם על תחילתם פקע השלב השני ונשאר רק השלב הראשון, לכן קידושיהם קידושין.

אנו רואים שקבלת המצוות בגיור אינה צורך צדדי אלא מהות הגיור היא קבלת מצוות, וללא קבלת מצוות וקיומן אין גיור. אמנם ייתכנו מצבים מיוחדים שבהם המתגיירים יצאו מכלל גויים, אבל אינם ישראל גמורים עד שיקבלו עליהם קיום מצוות.⁸

ב. גר קטן

למדנו שקבלת המצוות היא בבסיס הגיור, ואדם שלא מקבל עליו עול תורה, לא מתחילים עמו בהליכי גיור, רק לאחר גילוי רצונו להיכנס לברית ולקבל תורה ומצוות בית הדין מאפשר צעדים מעשיים של גיור (ברית, טבילה וכו'). נשאלת השאלה מה הדין בגר קטן שאינו יכול לקבל עול תורה ומצוות. נאמר בגמרא (כתובות יא ע"א):

אמר רב הונא: גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין. מאי קמ"ל? דזכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, תנינא: זכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו! מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה, דהא קיימא לן דעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה, קמ"ל דהני מילי גדול, דטעם טעם דאיסורא, אבל קטן - זכות הוא לו. לימא מסייע ליה: הגיורת, והשבועה, והשפחה, שנפדו ושתגייירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד; מאי לאו דאטבלינהו על דעת בית דין! לא, הכא במאי עסקינן - בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו, דניחא להו במאי דעביד אבוהון.

הגמרא הביאה בתחילה את מאמרו של רב הונא לפיו גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין כיוון שיש בפעולת בית הדין זכות למתגייר. על כך מביאה הגמרא סיוע מברייתא שיש מושג של גר קטן, אך אומרת שמהברייתא אין ראיה, מכיוון ששם מדובר בגר שהתגיירו בנותיו ובניו עימו. נחלקו הראשונים מדוע כאשר התגיירו בניו ובנותיו עימו אין צורך בדעת בית דין. לדעת הרשב"א והריטב"א אין הבדל בין אב ואם. אם אחד ההורים הביולוגיים מתגייר עם הקטן, אין צורך בדעת בית דין, מכיוון שהקטן מסכים לדעת אביו שמתגייר עימו. כשם שאביו מתגייר כעת ומקבל עליו מצוות, כן גם הקטן מקבל עליו מצוות שנוח לו לעשות כדעת אביו או אמו, שכן הוא נגרר אחריהם. משמע מכאן שאם אין אביו או אמו מתגיירים עימו, עליו להתגייר על דעת בית דין, אפילו אם אביו או אמו באו עימו לבית הדין. הריטב"א מיישב על פי יסוד זה את השאלה מדוע אין אנו לומדים דין גר קטן מדין מעמד הר סיני, שם היו גם גרים קטנים במעמד, ועל כן כתב (בתשובתו הראשונה) שמכיוון שבמעמד הר סיני התגיירו עם האבות, אין משם ראיה לדין גר קטן

8. אין כאן דיון כיצד מקבלים מצוות והאם בפני ב"ד וכדו' אלא דנים בעצם החיוב לקבלת מצוות. כמו כן לא דנו כאן בשאלת קבלת מצוות חלקית. ראה פינקלשטיין, הגיור הלכה למעשה, בר אילן תשנ"ד, פ"ג עמ' 107-124).

שצריך דעת בית דין. לפי דעת הריטב"א יש צורך בדעת בית דין כאשר קטן בא מעצמו להתגייר ואין ההורים מתגיירים עימו.

לעומת זאת מדברי רש"י נראה שדין התלמוד שאין צורך בדעת בית דין הוא רק במקרה שאב מביא את הגר הקטן ומתגייר עימו, אבל אם האב מביא גר קטן צריך דעת בית דין אפילו שהיא מתגיירת עם הקטן, וכן נפסק ב'שלחן ערוך' (סי' רסח סעי' ז):

עובד כוכבים קטן, אם יש לו אב יכול לגייר אותו. ואם אין לו אב ובא להתגייר או אמו מביאתו להתגייר, בית דין מגיירין אותו, שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו.

הסיבה להבחנה בין אביו לאמו היא שאם אביו המביא אותו להתגייר גם הוא מתגייר, יש ביד האב לחייב את הבן לשמור תורה ומצוות, ואנו סומכים על האבא שיחנך את בנו והבן סומך על מעשה אביו, ולכן אין צורך כלל בדעת בית דין. לעומת זאת כשהאב מתגייר, אין בידה לכפות את הבן לקיים מצוות, ולכן צריך דעת בית דין.

רש"י על אתר מסביר את הצורך בדעת בית דין: 'כל טבילת גר שצריכים ג' והן נעשין לו אב והרי הוא גר על ידיהן ומגעו ביין כשר'. בית דין נעשים לו כאב, כי הם יכולים לדאוג לשמירת תורה ומצוות של הבן. לכן כשבית דין מגייר את הקטן, חל הגיור מדין תורה, מכיוון שבית הדין אחראי על שמירת תורה ומצוות של הקטן, אפילו אם רק אמו הביאה אותו להתגייר. נראה שכך גם למד המאירי, וזו לשונו (כתובות שם, ד"ה גוי קטן):

גוי קטן שבא לפני ישראלים ותבע מהם שיגיירוהו ואין לו אב, או שיש לו אב ואין האב בא להתגייר עד שיתגייר בנו עמו על דעת האב ואף הוא אינו כדאי למסור לו עול מצות שיתגייר על סמך אותה הודעה, הואיל ומכל מקום הוא תובע בכך מטבילין אותו על דעת בית דין כלומר שאותם הבאים לגיירו מודיעין את הדבר לבית דין ומגיירין אותו על דעתם **כאלו הם אבותיו של זה** שיהא ענינו מסור להם כדרך שענין הבן מסור לאב להכניסו לברית ולקדשת אמונה.

בית הדין נעשה אבי גרים, וכשם שהאב חייב למול את בנו וללמדו תורה, כן בית הדין מכניסו לברית ולשמירת אמונה שפירושה קיום מצוות.

שיטה נוספת הובאה בדברי הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פי"ג ה"ז): 'גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין'. הרמב"ם לא חילק אם הוא בא על ידי אביו או לא.⁹ נראה שלמד שעמדת הגמרא במקרה שהאבא מביא את הגר הקטן נאמרה כדחיייה בלבד. משמע מדבריו שאם אביו ואם אמו הביאו אותו, ואפילו אם אביו ואמו מתגיירים עימו, גם כן צריך 'דעת בית דין'. נראה שלפי שיטת הרמב"ם מכיוון שאין יחס בין האב והבנים והבנות המתגיירים, ולכן אפילו שאביו בא להתגייר, אין לגייר את הבנים והבנות אלא על דעת בית דין,¹⁰ שהוא נכנס ולוקח אחריות על הילדים ומחויב ללמדם תורה ואמונה.

9. כך מנהג בתי דין היום, שכל גר קטן מטבילין על דעת בית דין, אף שלדעת השו"ע אין צורך בדעת בית דין כאשר אביו מביאו להתגייר עימו.

10. ע' דעת כהן, סי' רסח.

ג. גר קטן מדאורייתא או מדרבנן

עד כאן נראה מלשון הגמרא דבר פשוט שגר קטן שמתגייר על דעת בית דין הגיור חל מדין תורה, מכיוון שהגמרא לא הזכירה כל חילוק בין דאורייתא לבין דרבנן. אלא שהראשונים התקשו בשתי שאלות בנוגע לצד המעשי של גיור קטנים ע"י בית הדין: (א) אין שליחות לקטן. (ב) המתגייר הוא עדיין גוי, ואין שליחות לגוי. א"כ כיצד בית דין מל וטובל את הקטנים? על שאלות אלו נאמרו כמה תירוצים שיש בהם מחלוקות לדינא.

1. הגיור על דעת בית דין הוא רק מדרבנן

יש אומרים שבאמת גיור קטנים תקף רק מדרבנן. יסוד שיטה זו הובא בתוספות,¹¹ והוא שזכייה היא מטעם שליחות ואין זכייה לקטן, על כן גיור קטנים הוא מדרבנן בלבד. על השאלה של שליחות וזכייה לגוי ענו הראשונים ש'גטו וידו באים כאחד', וכאן הקטן נעשה יהודי בשעת הגיור. וכן כתב הר"ן¹² שכל זכייה היא מדין שליחות ואין שליחות לקטן. התוספות הסבירו שאמנם לדעת רב הונא מטבילין גר קטן מן התורה מכיוון ש'יש כוח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה בקום עשה'. אבל להלכה שקיי"ל ש'אין כוח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה בקום עשה', א"כ כל הגיור של קטנים הוא רק מדרבנן.

2. גיור קטן מדאורייתא

התוספות במקום אחר¹³ מסבירים שגיור קטן הוא מדאורייתא, אך לא בגלל הסברה ש'יש כוח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה'. לדעתם גיור קטן הוא מדאורייתא, מכיוון שאין בגר זכייה רגילה (כזכיית חפץ שאחר מקנה לקטן) אלא הוא עצמו ובגופו זוכה במעשה הטבילה. לכן אפילו בקטן הזכייה בגיור היא מדאורייתא.¹⁴ הריטב"א הביא שגם שיטת רש"י (הובאה לעיל) היא שגר קטן גיורו רק מדרבנן ולא מדאורייתא, ולכן רש"י כתב שגר קטן איננו פוסל יין נסך. משמע מכאן שרק לגבי איסורי דרבנן הוא כיהודי שאיננו אוסר, אבל באיסורי תורה דינו עדיין כעכו"ם. כנגד הבנת הריטב"א בשיטת רש"י שהגיור הוא מדרבנן בלבד, כתב ה'שיטה מקובצת'¹⁵ ששיטת רש"י היא שבית דין נעשים לקטן כאב, ולכן אין כאן זכייה רגילה והיא מועילה אפילו אצל קטן. כבר הבאנו לעיל שגם המאירי למד שכניסת בית דין היא במקום האב ואין כאן דיני זכייה של חפץ מסוים, אלא יש כאן אב חדש לגר הקטן. יסוד זה היה גם במעמד הר סיני, ששם היו יתומים וקטנים שהתגיירו עם אביהם, אלא שלגר קטן בית הדין משמש כאב.

11. תוספות, כתובות יא ע"א ד"ה מטבילין.

12. ר"ן, קידושין דף טז ע"א מדפי הרי"ף.

13. תוספות, סנהדרין סח ע"ב ד"ה קטן.

14. ע'י בירור הלכה, כתובות יא ע"א ציון ב, ד, ה, ז עמ כא.

15. שיטה מקובצת, כתובות יא ע"א סד"ה גמ' גר קטן.

את דברי רש"י שגר קטן מועיל לעניין יין נסך (שהוא איסור דרבנן) הסביר מו"ר הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל,¹⁶ שאע"פ שאצל עבד רק לאחר שנה הוא עוקר את העבודה זרה¹⁷ ובמשך שנה עדיין יינו יין נסך, אצל גר קטן חלות שם ישראל עליו היא מיידיית, ולכן משעת הגיוור אינו עושה יין נסך. למדנו מכאן שהיות בית דין אבי הגרים הקטנים מחיל על בית הדין את חובות האב להכניסו לברית וללמדו תורה. מכאן ואילך האחריות היא על בית הדין, ואחריות זאת כוללת גם ללמדו תורה ומצוות. הראשונים (ריטב"א, רשב"א, ר"ן) האריכו להוכיח שגר קטן הוא גיוור מוחלט מדאורייתא. והוסיף הריטב"א שכך משמע גם מדברי הרמב"ם, וכוונתו לדברי הרמב"ם (הל' מלכים פ"י ה"ג) שבדיני ישראל יש לגר קטן זכיה לכל דבריו.¹⁸ ואולי הריטב"א התכוון לדברי הרמב"ם (הל' אסורי ביאה פי"ג ה"ז) שכתב: 'גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין'. משמע שתוקף הגיוור הוא כמו גיוור של גדול, שאם גיוור קטן לא היה מועיל אלא מדרבנן לדעת הרמב"ם, היה צריך לכתוב ולציין במפורש שהגיוור אינו מועיל אלא לדברים מסוימים. מצאנו שיטה נוספת בתוספות¹⁹ שהסבירו שהמילה והטבילה שנעשו בקטנות מועילות בעקבות התוספת של חוסר המחאה בעת שהם גדלו. לפי זה יש קבלה אצל קטן והיא נעשית בשעה שגדל ולא מיחה. הסבר זה דחוק, כי מניין שחוסר מחאה נחשב להיות קבלת מצוות? כמו כן לפי הסבר זה גר קטן אינו גר גמור עד היותו בן י"ג שנה, וזה תמוה, כי הגמרא לא הזכירה שהגיוור מושהה עד גיל מסוים!

סיכום – תוקף הגיוור בגר קטן

מכיוון שרוב הראשונים סוברים שגיוור של גר קטן מועיל מדאורייתא ואין חיסרון במעשה בית הדין והזיכוי של בית הדין הוא גמור, וכן משמע ברמב"ם וב'שלחן ערוך' שסתמו דבריהם – משמע שמשעה שהתגייר, דינו כגר גמור. כמו כן קבלת המצוות של הגר הקטן נעשתה בשעה שבית הדין נכנס וקיבל את כוח האבהות, וכשם שהאב מלמד תורה ויראה כן גם בית הדין קיבל עליו ללמד את הקטן תורה. אמנם בגר גדול צריך להודיעו תורה ומצוות לפני הגיוור,²⁰ אבל בגר קטן, שאין אפשרות להודיעו מצוות בעת שמתגייר, על בית הדין לדאוג שילמד ויקיים מצוות התורה.

ד. גיוור קטנים ללא קבלת מצוות

במקרה שאין קבלת מצוות בגרים קטנים, ואין מי שדואג לחינוכם למצוות, יש לדון בשני נושאים: א) חיסרון בגיוור של גר שלא קיבל מצוות. ב) בית הדין שלא עשה שליחותו ולא טרח לדאוג שיקיים הגר הקטן מצוות כשיגדיל.

16. הערות לדעת כהן, סי' קמז.

17. ראה ע"ז נז ע"א.

18. יש גורסין רמב"ן, עיין בהערות על הריטב"א, כתובות יא ע"א, הוצאת מוסה"ק הערה 39.

19. תוספות, סנהדרין סח ע"ב ד"ה קטן.

20. כמבואר ברמב"ם, הל' איסורי ביאה פי"ג ה"א; שם, פי"ד ה"ב-ה"ה.

הרמב"ם²¹ האריך כיצד יש לקבל את הגרים ולהודיע להם עול תורה ומצוות והטורח הגדול שיש בעשייתן, ולעודדם ברעיון הפרישה מן הגיור. אך אם קיבלו ולא פרשו, וראו אותם שחזרו מאהבה, מקבלים אותם. הרמב"ם ממשיך ומספר שבימי שלמה היו בתי דין של הדיוטות שקיבלו גרים ללא קבלת מצוות כלל ומבלי שרצו לעבוד את ה', אלא התגיירו ל'צורך דבר' וממניעים שונים. גרים אלו, כיוון שכבר התגיירו, בתי הדין חוששים לגיורם, לא דוחים אותם ולא מקרבים אותם 'עד שתראה אחריתם'. עולה מדברי הרמב"ם שכאשר אין קבלת מצוות, אין להוציאם מכלל ישראל, אבל אין לקרבם.

הרב קוק זצ"ל (דעת כהן סי' קמז) כותב בעניין גר קטן:

אמנם כ"ז הוא רק אם הוא באופן כזה, שאנו יודעין שבגדלותו יקיים את המצוות, דבאמת הלא קבלת המצוות היא עיקר של הגירות, שהרי היא מעכבת, ואפי' אם קבל אלא שלא היתה הקבלה כדין, דהיינו שלא היתה ביום ובשלשה, כמבואר בשו"ע, א"כ מסתברא מילתא, דלדין דקיי"ל דגר קטן צריך שיהי' מדעת אביו או מדעת אמו, שאז מטבילין אותו על דעת בי"ד, ודאי צריך עכ"פ שאביו או אמו, או שניהם יחד, ימסרו אותו על דעת קבלת המצוות. אבל בענין שהדבר מתברר, שאין דעתם כלל לקיים ולהזהר מאיסורי תורה, מאי מהני מה שהם מוסרים אותו לגירות ע"ד בית דין, דפשיטא דלא עדיפא מסירתם מאילו מסר את עצמו לגירות במילה וטבילה, **שכיון שחסרה קבלת המצוות אין זו גירות כלל, והכי נמי כן מדין ק"ו.**

העולה שלדעת הרב קוק זצ"ל ברור שאם אין קבלת מצוות על ידי ההורים או על ידי בית דין, אלא קיבלו ילדים כגרים וברור שלא יישמרו מאיסורי תורה (נסיעות שבת, חשמל, צניעות וכדו'), אין זו גרות כלל. אמנם במקום אחר (שם, סי' קמח) הוסיף לבאר דבריו:

והאמת אגיד לכת"ר, שעיקר היסוד שכתבתי במכתבי הראשון לכת"ר, שדעת בית דין היא כקבלת מצוות, היכא דהאב מקבל עליו באמת לגדלו בקיום מצוות, וכשאין הענין כך חסרה קבלת המצוות, לא משמע כן מדהתו"ס דפ' בן סורר, דכתבו דקבלת המצוות נגמרת היא כשגדל ולא מיחה. ומ"מ בנ"ד, שבודאי בגדלותו ג"כ לא ישים לב לקיום המצוות, כיון שעיקר גידולו וחינוכו הוא בענין פריקת עול של קיום המצוות, הרי יחסר כח הקבלה של המצוות לגמרי ואין כאן גירות.

אנו לומדים שאפילו בדיעבד אין הגרות חלה מפני שחסרה קבלת מצוות. יש להוסיף שאפילו אם נגיד שבלא קבלת מצוות של הקטן ג"כ חל הגיור, בכל אופן מכיוון שבית הדין הטביל את הגרים הקטנים שלא כדין, א"כ גיורם דומה לזה של בית דין של הדיוטות שהיה בירושלים שהוזכר ברמב"ם, כי אז יש להם מעמד ביניים שאין לקרבם עד שתראה אחריתם. כאמור הרב קוק זצ"ל דן בעניין קבלת גרים קטנים ללא קבלת מצוות מצד

21. רמב"ם, הל' איסורי ביאה פי"ג הי"ד-הט"ו.

מעמדם כגרים שלא קבלו מצוות. בעל ה'שרידי אש'²² דן בסוגיה זו מצד מעשה בית הדין, וזו לשונו:

עכשיו אדבר ע"ד גירות קטן אם אביו ואמו רוצים לגיירו. וידע כת"ר כי בדבר הזה כבר דנו רבותינו גדולי ההוראה בדור שלפנינו וכולם הורו ואמרו, שאין לגייר בזמננו גר קטן אפילו אם אביו ואמו רוצים בכך, ויש כמה וכמה טעמים לדבר (וכל דבריהם נכונים ומוכרחים מדברי הראשונים. עיין כתובות י"א, א בשטמ"ק שם). והעיקר, שאין בזמננו שום זכות לקטן שיגיירו אותו, ובפרט מי שמתגדל בבית הורים שאינם מקיימים תורה ומצוות, והילד ג"כ לא יקיים את המצוות שנתחייב בהם ע"י גירות. וא"כ לא זו בלבד שאין הגירות זכות לו, אלא היא חוב גמור, ואסור לגרום חוב לאדם אע"פ שאינו יהודי. ולא עוד, אלא שהגירות שהיא חובה לו היא בטלה ומבוטלה ואינו גר כלל ויבוא לידי מכשול, שיחשבוהו וגם הוא יחשוב א"ע לישראל. ואין לשער ולתאר את ריבוי המכשולים שיצאו מזה.

ה'שרידי אש' מסביר שאין לראות בגרות זכות לקטן, אלא להפך, זו חובה לו, כי הוא כעת יעבור על דיני תורה שהיה פטור מהם בהיותו גוי, וכעת יענש עליהם במיתות ועונשים שונים. א"כ אין כאן זכות והיא בטלה ומבוטלת ואינו גר כלל. אנו לומדים שה'שרידי אש' פסל גיורים אלו שלא מקיימים מצוות בסופם, משום שאין בית הדין יכול לחייב את האדם. ועוד הוסיף שיבוא לידי מכשול שיחשבו שהוא יהודי 'ואין לתאר ריבוי המכשולים שיצאו מזה'. יש להוסיף שאפילו שדנו האחרונים לגבי מחאת קטנים כשהגדילו, האם כשלא מקיימים מצוות זה נחשב מחאה או לא, אבל כל זה כאשר בית הדין בשעת הגיור עשה את הגיור כהלכתו, וכעת נשאלת שאלת המחאה. אבל נראה שהאחרונים הנ"ל סבורים שכאשר לא הצריכו את המתגייר לקיים מצוות יש חיסרון בקבלת מצוות, וכן בית הדין שעושה זאת אינו מזכה לקטן אלא מחייבו.

ה. גיור קטנים בימינו

מתוך הבנת הגמרא והפוסקים שיש חובה לקבלת מצוות גם אצל קטנים והגיור הוא מדאורייתא, כתב הגר"י אריאל שליט"א:²³

מזה יש ללמוד לימינו אלה, כאשר בית דין מגיירים הם צריכים ללוות את הגר גם בהמשך, להיות בטוחים שהגר אכן מתכוון לקיים תורה ומצוות, ולהנ"ל אפשר גם להתנות מראש את הגיור, שאם הגר לא יקיים תורה ומצוות אפשר להפקיע את גיורו, וצ"ע. כאשר ברור לבית הדין באופן מוחלט שהמשפחה מתגיירת ושומרת תורה ומצוות, הוא פטור מלדאוג, מן הסתם הקטנים ימשיכו לקיים מצוות כמו אבותיהם, אבל קטן במשפחה שאין ודאות שתשמור תורה ומצוות, על בית הדין

22. שרידי אש, ח"ב סוף סי' סא, במהדורה ישנה ח"ב סי' צו.
23. יושב אהלים, עמ' 106 הערה 8.

למנות שלוחים שילוו את הקטן עד גדלותו, וכך בית הדין נהיה אב, האחראי לחינוך הקטן שיגדל כיהודי.
דבריו אלו בפרשנות הגמרא בכתובות (שם) הובאו גם להלכה בשו"ת באהלה של תורה (ח"א עמ' 222):
אין אנו מטבילים גר קטן אלא אם משפחתו הטבעית או המאמצת, שומרת מצוות, יש סבירות שיחנכו אותו עפ"י התורה והמצווה כדת משה וישראל, ואע"פ שאם יגדיל יכול למחות, הרי בחזקת שלא ימחה.

ו. אין צורך לקבל תורה ומצוות בגיור קטן

עמדה הפוכה לשיטת הגר"י אריאל שליט"א כתב הגר"נ רבינוביץ שליט"א:²⁴
ואף על פי שגדולים החמירו בדורות אחרונים לא לגייר קטנים כי אם בתנאים מאד מסוימים, וגדרו גדרים שונים בזה, הלא ברור שכל אלה אינם אלא חששות בעלמא, שהרי מעיקר הדין עניין גדול הוא הגיור, וכנגד החששות ההם עומד מכשול גדול לכל הציבור כולו.
לפי דברי ה'שיח נחום', הצורך בקבל מצוות נבע מחשש שבחורי ישראל ייקחו נשים נכריות וירצו לגייר את ילדיהן, וכל זה היה בחו"ל, שם היו בעיות התבוללות. אבל אין קבלת מצוות אצל קטנים מעיקר הדין. דברים אלו לענ"ד צריכים עיון גדול: מניין שקבלת מצוות אצל גר קטן היא רק מחששות שהיו בחו"ל? ראינו לעיל שאין גיור כהלכתו כשרוצים להיכנס לכלל ישראל ללא קבלת מצוות. וכן מבואר ברמב"ם שקבלת המצוות היא מתנאי היסוד של הגיור, וגם אצל גר קטן יש חובה לקבל מצוות, אלא שיש אפשרות לגייר אותו על ידי אביו²⁵ המתגייר עימו או כשמביאים אותו לבית הדין, א"כ בשעת הטבילה והמילה יש גם קבלת מצוות. לכן כשאין אב ואם ראויים, יש אפשרות שבית דין ייכנסו במקום אביו והם ימלאו את החובה של אב להכניסו בבית ולאמונה שלמה.
ברור שגיור הוא 'עניין גדול',²⁶ ובייחוד בדורנו שהוא דור של גאולה ושיבת ציון, אבל ברור שנושא זה של 'עניין גדול' אין משמעותו שיש חובה עצמית להכניס גויים לעם ישראל. החובה היא רק להכניס גויים שרוצים לעבור את מעמד הר סיני שהוא קבלת תורה ומצוות ומתכוונים לקיימן, ואם אין מתכוונים לקיים מצוות אין לגיירם, ובית דין שמגייר קטנים שלא יקיימו מצוות איננו אבי יתומים.

ז. ספק מכשול כגורם להקל בהלכה

בתשובה הנ"ל (שיח נחום, שם עמ' 230–231) הביא הגר"נ רבינוביץ שליט"א שיש להקל

24. שיח נחום, סי' סח עמ' 231.

25. באמו נחלקו הראשונים.

26. ביטוי של הסמ"ע, חו"מ סי' א ס"ק ג.

בקבלת גרים, ואף שיש צורך בקבלת מצוות, אין לעשות מקבלת מצוות דבר חשוב ועיקרי, מכיוון שכנגד חיוב שמירת תורה ומצוות יש סיכון שתיווצר קבוצה גדולה של מופקרים ומופקרות. זאת כשם שחייבו את בעל הבית לשחרר אישה שהיא חציה שפחה וחציה בת חורין. בשחרור חצי שפחה נעשית בעצם פעולת גיור, ולכן כתב הרב שליט"א שבנידון דידן קל וחומר בן קל וחומר שצריך להסיר המכשול, והסרת המכשול היא לגייר את הקטינים המאומצים לכלל ישראל.

יש לדון תחילה במהות שחרור שפחה שהיא חציה בת חורין; וזו לשון הרמב"ם (הל' עבדים פ"ט ה"ו):

ומותר לשחררו (עבד כנעני) לדבר מצוה אפילו למצוה של דבריהם כגון שלא היו עשרה בבית הכנסת הרי זה משחרר עבדו ומשלים בו המנין וכן כל כיוצא בזה, וכן שפחה שנוהגין בה העם מנהג הפקר והרי היא מכשול לחוטאים כופין את רבה ומשחררה כדי שתנשא ויסור המכשול וכן כל כיוצא בזה.

הרמב"ם מתיר לשחרר עבד כנעני לצורך מצווה מדרבנן. ההיתר נובע מכך שעבד כנעני הוא כבר בעצם יהודי וחייב במצוות כאישה מעת שנקנה לעבד והטבילו אותו (מלבד כמה מצוות). הרמב"ם²⁷ כתב שכאשר עבד כנעני משתחרר, הוא אינו צריך לקבל עליו מצוות, ואין צורך להודיעו עיקרי הדת (כפי שעושים אצל הגר), מכיוון שכבר הודיעוהו כשטבל לשם עבדות. גם כשמשחררים שפחה, היא בעצם כבר יהודייה. וכן כתב בספר 'מעשה רוקח'²⁸ שהיא אינה צריכה טבילה כלל אלא שטבילתה היא רק מעלה בעלמא. וכן כתב ב'אבני נזר'²⁹ ש'לולא דמסתפינא' הייתי אומר שאין צורך לטבול שפחה המשתחררת שלא נוספו לה מצוות במעשה השחרור. על כן שחרור שפחה איננו הכנסה ליהדות כלל.

יש להוסיף שנהגו בשפחה מנהג הפקר, דהיינו הכול רואים את המכשול של האישה הזאת, ועל כן יש צורך לשחררה, וכפי שכתב הרמב"ם 'שנוהגין בה העם מנהג הפקר והרי היא מכשול לחוטאים'. יש אם כן הכשלה ברורה בהשארת אותה שפחה במצבה של חציה שפחה וחציה בת חורין. אולם לא שחררו את כל השפחות שמא ייכשלו בהן. מכאן שרק כאשר הכישלון והחטא בפנינו יש מקום להתיר לשחרר את השפחה, שהיא כבר יהודייה מעיקר הדין. אך אין ללמוד מכאן שגם במקרים של חשש שמא יגדלו גויות רגילות, שאינן מופקרות לזנות, ישראל ייכשלו על ידם, ולכן יתירו לעבור על איסור קל, ובוודאי שאין להכניס גויים לכרם בית ישראל.

הגר"נ רבינוביץ שליט"א הביא את תשובת הרמב"ם שהתיר לאישה שמתו שני בעליה והיא צעירת ימים להתחתן, ועל כך כתב הרמב"ם שאין להחמיר ולאסור עליה להתחתן, כי יש חשש שמא תצא לתרבות רעה. אמנם כפי שכתב הרמב"ם בתחילת התשובה הדין הוא על מנהג שאינו הלכה ולא מעיקר הדין. אבל קבלת תורה ומצוות אינה מנהג סתמי

27. רמב"ם, הל' איסורי ביאה פי"ג הי"ב.

28. מעשה רוקח, הל' איסורי ביאה פי"ג הי"ב.

29. שו"ת אבני נזר, יו"ד סי' ש"ק ב.

אלא מעיקר הדין, כפי שכל גיור ללא תורה ומצוות אינו גיור, וכשם שמעמד הר סיני ללא קבלת נעשה ונשמע אינו מעמד הר סיני. על כן לא שייך ללמוד מקולא שהקלו לשחרר שפחה שהיא בעצם כבר עברייה לדין הכנסת גוי לכלל ישראל, וגם אין ללמוד מן הקולא שהקלו באישה שמתו שני בעליה.

ה. הגיור כזכות בלא קיום מצוות

יש לציין שבשו"ת 'שיח נחום' (עמ' 232) כתב: 'נמצא שהגירות היא זכות גדולה ואין שום אפשרות של חובה כלל'. עצם הגיור הוא זכות אפילו שלא ישמור תורה ומצוות. ולכאורה דברים אלו כנגד הגמרא בכתובות (שם) שמסבירה שעבד שטעם טעם חטא – בעבורו להשתחרר ולהתגייר זו חובה, אבל קטן שלא טעם טעם חטא – זו זכות. הרי גם העבד הגדול יהיה יהודי גמור לאחר שחרורו, וכל העברות שיעשה הרי הן בבחינת אונס, מכיוון שהיה עבד מקטנותו ולא ידע תורה ומצוות כלל. ואם הגרות עצמה היא זכות גדולה כל כך אף על פי שעושה עברות, צריך לשחרר גם עבד גדול ויהיה יהודי, ומדוע מגיירים רק גר קטן? אלא שאין אנו דנים על כניסה לעם ישראל, אף שברור שכניסה לעם ישראל היא דבר גדול וחשוב ומעלתו גדולה, אבל אם נכנס לעם ישראל ונוהג כמנהג הגויים הקב"ה בוכה על כך. ישראל היא אומה בתורתה ולא רק בלאומיותה. אמנם הלאום הוא דבר חשוב – 'עמך עמי', אבל בלא 'אלוקיך אלוקי', גם 'עמך עמי' לא חל. וכבר הבאנו את דברי הגרי"א"ה הרצוג זצ"ל:

גירות המסתייגת מהיסוד הלאומי אינה גירות, ומאידיך גיסא, התאזרחות מדינית לא דתית איננה גירות בלי שום ספק.

קבלת גר קטן שלא יקיים מצוות, ואפילו שתהיה לו התאזרחות מדינית (צבא, חברה וכו'), אבל מבלי שתהיה עליו השפעה דתית איננה גיור בלי שום ספק.

ט. המנהג בארץ ישראל

עד כאן דנו בשאלת גיור קטן ללא קבלת מצוות מבחינה הלכתית, אולם יש עוד לדון בהיבט הציבורי של השאלה.

בארץ ישראל מאז תקופת הראי"ה קוק זצ"ל נהגו בתי הדין על פי הדרכתו ולא קיבלו גרים קטנים ללא קבלת מצוות. כעת באים לשנות משום שאולי יש שוני במציאות, ויש לדון אם אפשר לשנות.

הרמב"ם (הל' ממרים פ"א ה"א-ה"ב) כותב:

בית הדין הגדול בירושלים הוא עיקר תורה שבע"פ והם עמודי ההוראה... ומי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה, שנאמר: לא תסור... ואין לוקין על לאו זה, מפני שניתן לאזהרת מיתת בית דין, שכך חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק.

דין זה, לפי המבואר ברמב"ם, שייך רק בבית הדין הגדול, ויש שהרחיבו אותו אף

לתקופות מאוחרות יותר.³⁰ הרמב"ם³¹ הוסיף שעד חתימת התלמוד שישבו ביחד ודנו, אזי העובר על פסקי ההלכות שלובנו והתקבלו, הרי זה עובר ב'לא תסור'. אבל ברור לדבריו שלאחר תקופת התלמוד אין איסור לסור מדברי בתי הדין. אמנם דעת ה'ח'ינוך³² שדין זקן ממרא שייך רק בבית דין הגדול, אבל במקום שאין בית גדול עדיין יש חובה לשמוע בקול בתי הדין. נראה שאפילו אם לא נסביר זאת מדיני 'לא תסור', שהוא כאמור שייך בבית הדין הגדול, החיוב לשמוע בקול בית דין בימינו נובע מדין 'אחרי רבים להטות'. וכן האריך הר"ן³³ בחובה לשמוע בקול רוב חכמי התורה. לפי הסבר זה אם רוב גדולי ישראל פוסקים בדרך מסוימת, יש לשמוע בקולם מדין 'אחרי רבים להטות', אף שאין הם יושבים ביחד.

אלא שגם הגדרה זו קשה, שכן כיצד אפשר למדוד את רוב חכמי הדור, ובייחוד שלא נושאים ונותנים בדבר זה עם זה? ואם כן אין כאן מושג של 'אחרי רבים להטות'. נראה שיש חובה בארץ ישראל לשמוע בקול הרבנות הראשית, וחובה זו לא נובעת מדין 'רוב חכמי ישראל' אלא מצד הגדרת הרבנות הראשית במעמד של 'מרא דאתרא'. וכן כתב מו"ר הגר"ש ישראלי זצ"ל:³⁴

והנה הרבנות הראשית קבלו עליהם רוב הציבור שבא"י בתור רבותיהם, וגם הרבנים המקומיים אינם מתקבלים אלא באישור של הרבנות הראשית, יש לה בכל מקום שבא"י תוקף של מרא דאתרא... ממילא קיימת כלפיה ההלכה של הרמ"א (יו"ד רמ"ה סעי' כב) שאין להורות כנגד פסק שלהם, ואין לפרסם להלכה למעשה דעה שהיא מנוגדת לפסק ההלכה שלהם, כל עוד אין הדבר בחינת טעות בדבר משנה אלא טעות בהכרעה ושיקול הדעת, גם כשהם פוסקים להקל וגם כשזה נוגע לאיסור תורה.

יש לדייק בדבריו שאין איסור לחלוק, כפי שכל רב יכול לחלוק על פסקי הלכה של מרא דאתרא, ותלמיד שהגיע להוראה – אסור לו לעשות כדעת בית דין הגדול כאשר הוא טועה לדעתו,³⁵ אבל כל זה באופן אישי. מי שהגיע להוראה, יכול לעשות בביתו כרצונו, אבל לפרסם הלכה למעשה, והכוונה להורות בפועל כנגד הוראת המרא דאתרא – הדבר אסור. יסוד כוחו של רב המקום הוא שלא תהיה מחלוקת באותו מקום, שחלק עושים כך וחלק חולקים ועושים אחרת, ומגיעים לידי 'לא תתגודדו'.³⁶ ואמנם הגר"ש ישראלי ב'עמוד הימיני' מסייג את הדברים וכותב שאם יש חלק מהציבור שמעיקרא לא קיבלו עליהם את הרבנות הראשית, יש לדון שאין בזה משום 'לא תתגודדו', כשני בתי דין בעיר אחת. בהמשך הוא מוסיף:

30. עיין באהלה של תורה, ח"א סי' א, לא תסור מכל אשר יורוך, עמ' 22.

31. הקדמה ליד החזקה.

32. חינוך, מצוה תצו.

33. דרשות הר"ן, דרוש יב.

34. עמוד הימיני, סי' ו, לבירור סמכותה ההלכתית של הרבנות הראשית לישראל, עמ' נז.

35. עיין בשו"ת באהלה של תורה, ח"א סי' א, לא תסור מכל אשר יורוך, שהאריך בכך.

36. עיין תשובת הרשב"א, סי' רנג.

אותו ציבור, והוא רוב היישוב שבא"י שבחרו ברבנות הראשית ורואים בהם רבותיהם, כלפיהם וכן כלפי הרבנים המשמשים באותן קהילות מכוח מינוי וסמכות הרבנות הראשית, ודאי שהם בגדר המרא דאתרא שדינם דין ופסקם פסק, גם במה שנוגע לשאלות איסור תורה, כל עוד שלא יתגלה בפסק טעות ח"ו בדבר משנה.

העולה לנו שהנהגות הרבנות הראשית, וכפי שנוהגים בתי הדין בארץ ישראל, זהו מנהג המקום ואין לשנות. אפשר לחלוק, אבל לעשות מעשה – אפשר רק כאשר יש טעות בדבר משנה. ובוודאי בנושא זה אין טעות בדבר משנה, ואדרבא, נראה שצדקו דברי האחרונים שגיר קטנים ללא קבלה ממשית של המצוות, אין לו תוקף. ואפילו אם נחלקו בכך, כאמור, אין לעשות מעשה כנגד דרכה של הרבנות הראשית שהיא 'מרא דאתרא' בישראל.³⁷

י. המכשול

עיקר טענת המחדשים היא שמא אין עיני הרבנות הראשית ובתי הדין פקוחות לראות את המכשול שקורה בארץ ישראל, במציאות של ריבוי גויים, שבה יהודים ייכשלו וייקחו נשים נכריות (או להפך) מכיוון שהם לומדים יחד וחיים יחד, ועל כן מכשול ההתבוללות מצוי.

כדי לבחון שאלה זו, יש לדעת שבארץ ישראל ישנם כ-385 אלף גויים מעולי חבר העמים. חלק גדול מהילדים (גילאי 0-13) הם כבר לא עולים חדשים אלא ילידי הארץ שנולדו כאן כגויים. ברור שכאשר יש 385 אלף איש גויים בישראל, אפילו גיור של 500 ילדים קטנים או יותר לא ישנה את המצב! ההתבוללות נמצאת, וצריך להילחם בה בהסברה, בחינוך ועוד. אבל במציאות של מאות אלפי גויים אחרים, שבאמת עלולה לגרום למכשול גדול, אין צורך להיכנס בפרצה דחוקה כזו, על מנת אולי להסיר מעט מזעיר מהמכשול האדיר שנמצא בארץ ישראל. בכל אופן אין לטעון שקולא זו היא שתשנה את המצב או תקל על הבעיה ויוסר המכשול.

יא. איסור אונאה

כידוע התורה אסרה עלינו להכשיל את חברנו, ואם הוא עיוור בדבר מסוים – אסור לתת לפניו מכשול. ודאי שדבר זה חמור עשרת מונים בהונאת הגר, שכן התורה מזהירה 'וגר לא תונה ולא תלחצנו'. בנידון דידן ברור שילדים קטנים אלו לא יוכרו בעתיד כיהודים על ידי פוסקי ההלכה, שהרי כאמור על פי פסיקת גדולי האחרונים בימינו הם גויים גמורים ואולי יש לדון שמא הם 'ספק גר'. אבל הם בוודאי לא יוכלו להינשא כדת משה וישראל,

37. גם בנושא העלייה להר הבית הטענה היא שהשתנו התנאים, וייתכן שהשתנו, אבל נראה שאין לעשות מעשה כנגד הוראת הרבנות. אפשר לסבור שמותר לעלות למקומות מסוימים, ואולי אפילו אדם יכול לעשות כן לעצמו, אבל לעשות זאת כהתרסה וכנגד הנהגת הרבנות, יש בזה בחינה של 'לא תתגודדו'.

אלא אם יחזרו ויתגיירו פעם נוספת, ואם לא יקיימו מצוות, קשה יהיה לקבלם. בפנינו ניצבות כמה בעיות. א) ילד שגדל בידיעה שהוא יהודי, ופתאום בגיל מבוגר (בגיל צבא, חתונה, וכו') יתגלה לו שהוא גוי או ספק יהודי, הרגשתו נוראית ומכאיבה ביותר. טוב לאדם שיידע שהוא גוי ושהוא צריך לעבור גיוור, ולא להשלוח אותו שהוא יהודי, ובגיל מבוגר יתערער ביטחונו. המצויים בבתי הדין מכירים את ההרגשה האיומה שמקבלים בנים ובנות שבאים להינשא ופתאום (כמה חודשים לפני החתונה) מתגלה להם שהם אינם יהודים. בחורים ובחורות אלו מטולטלים טלטלה עזה ביותר, ולא תמיד ניתן לתקנה. ב) נערים אלו שיגלו בשלב מאוחר את מעמדם האישי המסופק יצטרכו לעבור גיוור נוסף (מדינא או לחומרא), דבר שיהפוך את הגיוור לשנוא עוד יותר ממעמדו הנוכחי, וכתוצאה מכך היחס לתורה ולהלכה ירד פלאים. ההבטחות שהם יהודים רק על פי ההלכה אבל עדיין אין להם הכרה רשמית הן מוטעות, מכיוון שההלכה לא מכירה בגיוור ללא קבלת מצוות, ובוודאי זה ספק הלכתי. כל זמן שלא השתכנעו גדולי ישראל שיש מקום לשנות, 'כל המשנה ידו על התחתונה'.

סיכום

- א. קבלת תורה ומצוות היא יסוד הגיוור.
- ב. גר קטן מקבל מצוות עם אביו ואמו הבאים להתגייר עימו או כשבית הדין נכנס להיות כאביו.
- ג. גיוור קטנים הוא מדאורייתא.
- ד. גר קטן שבית הדין לא הכניסו לחיוב תורה ומצוות – הגיוור לא חל אצלו.
- ה. הרוצה לשנות ממנהגי ארץ ישראל ובתי הדין שבה, לא יכול להורות הוראה למעשה אלא אם ישכנע את רוב תלמידי החכמים שאכן השתנו התנאים.
- ו. לא נראה שגיוור קטינים בלא קבלת תורה ומצוות יועיל להסיר מכשול מעם ישראל.
- ז. יש להיזהר מאונאת הגר ולא להשלוח את המתגיירים הקטנים שהם גרים מדין תורה, ובייחוד שלאחר מכן יצטרכו לעבור שוב גיוור כדין, ואז האונאה תהיה גדולה ביותר.
- ח. הרבנות הראשית ובתי הדין עושים הכול כדי להקל על תהליך הגיוור והקשיים הנלווים אליו. עלינו להקל בכל מה שאפשר על פי ההלכה, אבל ישנה הלכה המסורה בעם ישראל שאותה אי אפשר לשנות. קבלת מצוות בגר קטן היא מעיקר הגיוור ולא חששות חיצוניים בלבד.

